LAUSUNTO

12.9.2022

Sivistysvaliokunta

Asia: Esitys nuorisolain muuttamisesta

Viite: HE 107/2022

1. Yleistä

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua aiheesta. Keskitymme lausunnossamme Harrastamisen Suomen mallia käsitteleviin esityksiin. Sivista pitää harrastustoiminnan kehittämistä tärkeänä, sillä jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla oikeus ja tosiasiallinen mahdollisuus mieluisaan harrastukseen. Sivista pitää myös tärkeänä, että harrastamiseen suunnattu rahoitus on tarpeeksi pitkäaikaista ja ennakoivaa.

Sivista toteaa, että Suomessa lasten osallistuminen harrastustoimintaan on jo korkealla tasolla. Vapaa-aikatutkimusten mukaan noin 90 % kaikilla ikäluokista on jokin harrastus. Näin ollen katsomme, että on tärkeää, että rahoitus ohjautuu tasaisesti kaikille toimijoille ja huomioi nykyistä selkeämmin syrjäytymisvaarassa olevien lapset sekä nuoret. Tämän vuoksi aiempia toimivia malleja ja tehtyjä panostuksia tulee hyödyntää ja vahvistaa, samalla kun luodaan uusia rakenteita. Harrastustoiminnan kannalta olennaista on varmistaa, että lapset ja nuorten harrastamisesta tulee myös pysyvämpää.

2. Ehdotuksesta lisätä Harrastamisen Suomen malli nuorisolakiin

Sivista pitää Harrastamisen Suomen mallia hyvänä kokeiluna, josta voidaan ottaa pysyviäkin käytänteitä käyttöön. **Emme kuitenkaan tässä vaiheessa kannata mallin kirjaamista lakiin, sillä sen vakiinnuttamiselle ei ole vielä saatu tarpeeksi arviointi- ja tutkimustietoa taakse.** Suomen mallin arviointi on tarkoitus toteuttaa syksyllä 2022. Sivista katsoo, että jatkotoimenpiteet tulee toteuttaa tämän arvioinnin tulosten perusteella.

Sivista katsoo, että Harrastamisen Suomen malli ei saa johtaa harrastustoiminnan tosiasialliseen näivettymiseen. Esimerkiksi taiteen perusopetuksen oppilaitokset ovat raportoineet mm. sekavista ohjeistuksista, kilpailutuksiin liittyvistä ongelmista, kireistä aikatauluista sekä mallin mukaisen rahoituksen riittämättömyydestä. Nämä asiat täytyy selvittää ja arvioida rauhassa, ennen kuin malli voidaan kirjata lakiin. Sivista katsoo myös, että niin koulupäivien yhteydessä tapahtuvassa harrastamisessa vastuu- kuin toimivaltakysymyksissä pelisääntöjen on oltava selviä.

3. Vaikutukset koulutusjärjestelmään kokonaisuutena

Sivista katsoo, että jos harrastamisen mahdollisuudet halutaan turvata jokaiselle nuorelle, on samalla vahvistettava koko sivistysjärjestelmän - koulut, kulttuuri, taide, liikunta - yhteistyötä nuorten osallisuuden ja onnistumisen tunteiden vahvistamiseksi. Mukana on oltava niin yksityiset kuin julkiset toimijat. Parhaassa tapauksessa yhteistyörakenteet kantavat hedelmää myös laajemmin kuin harrastamisen osalta. Sivista katsoo, että nyt käsiteltävä hallituksen esitys ei vielä pysty lunastamaan tätä potentiaalia.

Sivistystyönantajat ry ▪ Eteläranta 10, FI-00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 1728 5700 ▪ www.sivista.fi

Sivista kantaa huolta siitä, että esitys halutaan kohdistaa kaikille perusopetukseen osallistuville nuorille, mutta samalla kyseistä Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa voisi järjestää vain kunta yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Sivista muistuttaa eduskuntaa siitä, että kuntien lisäksi perusopetuslain mukaisen perusopetuksen järjestäjinä voivat toimia myös valtioneuvoston järjestämisluvan saaneet ns. yksityiset perusopetuksen järjestäjät sekä valtion ylläpitämät oppilaitokset. **Näissä kouluissa oppivelvollisuuttaan suorittaa yli 20 000 oppilasta, joista valtaosa käy alueensa lähikoulussa.** Näillä oppilailla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet harrastamiseen.

Koska Harrastamisen Suomen mallista ei olla säätämässä kunnille lakisääteistä tehtävää, hakukelpoisuuden laajentaminen kaikkiin perusopetuksen järjestämisluvan haltijoihin toisi harrastamisen mahdollisuuden useammalle nuorelle, kun opetuksen järjestäjä voisi tehdä päätöksen avustuksen hakemisesta siinäkin tilanteessa, jossa kunta päättäisi jättää hakematta avustusta.

Sivista esittää eduskunnalle, että ennen kuin Harrastamisen Suomen malli voidaan kirjata nuorisolakiin, täytyy yksityisten järjestäjien asema selvittää ja arvioida opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Yksityisten perusopetuksen järjestäjien oppilaille on varmistettava yhtäläiset harrastusmahdollisuudet. Sivista katsoo, että selkeämpää kaikkien kannalta olisi, jos kaikki perusopetuksen järjestämisluvan haltijat, mukaan lukien harjoittelukoulut, voivat olla Harrastamisen Suomen mallin avustuksen hakijoina.

4. Yksityisten oppilaitosten asema kunnallisten rinnalla

Mikäli esitystä päätetään edistää ehdotetulla tavalla, Sivista pitää välttämättömänä, että yksityisen opetuksen järjestäjän sekä näiden järjestäjän oppilaitosten piirissä olevan lasten asemaa selkeytetään.

Perusteluteksteissä todetaan, että kunta voisi järjestää nuorten harrastustoiveiden kuulemisen päättämällään tavalla. Tässä yhteydessä tulee mainita, että **kunnalla on velvollisuus kuulla myös niitä lapsia, jotka käyvät koulua yksityisen opetuksen järjestäjän oppilaitoksessa**.

Nuorisolain 12 § 3 momentissa ehdotetaan, että kunnan tulisi laatia koulukohtainen harrastussuunnitelma nuorten kuulemisesta saatujen tietojen perusteella. Sivista ehdottaa, että momenttiin täydennetään esimerkiksi seuraavasti: **”Kun opetusta järjestää perusopetuslain 7 § mukainen rekisteröity yhteisö tai säätiö, koulukohtainen harrastussuunnitelma laaditaan yhteistyössä kyseisen järjestäjän kanssa.”**

Helsingissä 12.9.2022

Sivistystyönantajat ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja

Jussi-Pekka Rode, elinkeinopoliittinen asiantuntija
jussi-pekka.rode@sivista.fi, puh. +358401686836

Sivistystyönantajat edustaa 340 koulutus- ja tutkimusalan sekä kasvatus- ja kulttuurialan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 60 000 palkansaajaa. Olemme Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsen.

Sivistystyönantajat ry ▪ Eteläranta 10, FI-00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 1728 5700 ▪ **www.sivista.fi**